

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกปัจจุบันและอนาคตเป็นโลกแห่งความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทุกประเทศในโลกเริ่มตระหนักดีว่าคุณภาพทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ในการสร้างขีดความสามารถในการผลิตและแข่งขัน เพื่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเริ่มจากการพัฒนาการศึกษา ซึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กล่าวไว้ว่า

การพัฒนาการศึกษา คือ การสร้างรากฐาน เพื่อการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ เป็นการเตรียมและนำคนไทย ให้ก้าวไปสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้ทันโลก รวมทั้งมุ่งให้การศึกษาไทยสร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งพาตนเองและสร้างความก้าวหน้ามั่นคงของเศรษฐกิจไทยในประชาคมโลกบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539)

ข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ด้วยการศึกษา และบุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้การศึกษาดำเนินไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ก็คือ "ครู" โดยเฉพาะครูที่สอนเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา เป็นบุคคลที่สำคัญในฐานะเป็นครูคนแรกของเด็กในการจัดการศึกษา อบรมเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะเด็กในวัยอนุบาลหรือเด็กปฐมวัย เป็นวัยที่ควรได้รับการจัดการศึกษา การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เพราะเป็นการวางรากฐานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งมีความสำคัญในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการศึกษาของมนุษย์ อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ การศึกษาปฐมวัยจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

สำหรับอนาคตของประเทศ บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, พูนสุข บุญยสวัสดิ์และพราวพรรณ เหลืองสุวรรณ, 2539 : 2)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยคือ เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2544 และขยายปริมาณการเข้าถึงบริการการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาของเด็กปฐมวัย (3-5 ปี) จากร้อยละ 65 เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2544 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 61) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ซึ่งมีนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา คือ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 8)

จากเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาล ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กในระดับก่อนประถมศึกษาดังกล่าวแสดงถึงการเห็นความสำคัญของเด็กในวัยนี้ของรัฐบาล ดังนั้นครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานเพื่อพัฒนาเด็กในวัยนี้

การผลิตครูในระดับก่อนประถมศึกษา สถาบันผลิตครูจะต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามปรัชญาการจัดการศึกษาของสถาบันและสนองต่อนโยบายของรัฐบาลให้สามารถผลิตบัณฑิตออกไปประกอบวิชาชีพครูและจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัย ตลอดจนหลักสูตรในระดับนั้น ๆ ของเด็กได้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก สภาพสังคมและเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ในการผลิตครูนั้นสถาบันผลิตครูย่อมต้องใช้หลักสูตรเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการเรียนการสอน และประสบการณ์ทั้งหมดให้กับผู้เรียน ดังที่ สันต์ธรรมบำรุง (2527) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตาม จะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการและเป็นแนวทางในการให้การศึกษา หลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะจัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์แค่ไหน เพียงใด โดยรวมกิจกรรมและมวลประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกันทั้งหมด ซึ่งหลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชำรง บัวศรี (2532 : 9) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้กับต้นหรือครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใดและ จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไรและระหว่างทางที่ไปจะต้องทำอะไรบ้าง

ในระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่า ครูไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษามาจากสถาบันผลิตครูนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้อย่างสอดคล้องกับสภาพสังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งจากการวิจัยและประเมินผลคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาของประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ในส่วนของการผลิตครูพบว่ามีปัญหาที่สำคัญๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539 : 39-42) สรุปได้ดังนี้

1. ด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครู ยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ใช้ครู และสังคมครูส่วนใหญ่ยังขาดทักษะและความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะลักษณะไม่รู้ ใฝ่เรียนด้วยแล้วนับว่ามีน้อย ทั้งยังขาดศรัทธาในวิชาชีพครู ทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครูอยู่ในขั้นวิกฤตศรัทธา ความด้อยคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาฝึกหัดครู เป็นผลมาจากปัจจัยสาเหตุหลายประการ ได้แก่ หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนไม่เหมาะสม

2. ด้านหลักสูตรของสถาบันฝึกหัดครู พบว่าเป็นหลักสูตรแบบแยกส่วน มิใช่หลักสูตรแบบเชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆเข้าด้วยกัน จึงไม่สามารถทำให้บัณฑิตครูมีโลกทัศน์กว้างไกลสามารถเกิดปัญญาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดอย่างเป็นระบบ หลักสูตรส่วนใหญ่เน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ

3. ด้านการเรียนการสอน ครูเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านของการศึกษา เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียน และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน แต่ปัจจุบันปรากฏการณ์ที่พบเห็น คือ กระบวนการผลิตครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร หลักสูตรของสถาบันผลิตครูส่วนใหญ่เน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ อาจารย์ส่วนใหญ่ยังสอนโดยวิธีบรรยาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลายหรือแปลกใหม่ ส่วนใหญ่จัดอยู่ภายในสถาบันไม่ก้าวไกลจากชั้นเรียนไปสู่ประสบการณ์จริงของวิชาชีพครู การวัดผลและประเมินผลเน้นความรู้ความจำมากกว่าการปฏิบัติ โดยไม่มีการประเมินกิจกรรมอื่นๆ เข้ามาด้วย เมื่อออกไปประกอบวิชาชีพครูในสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ จึงใช้รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนเช่นเดียวกับที่เคยได้รับมาคือ ส่วนใหญ่ยังคงใช้ครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดความรู้ และเนื้อหาวิชามากกว่าการจัดการเรียนการสอนให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพในการแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วต่อไป

ปัญหาที่กล่าวมาเป็นภาพโดยรวมของการผลิตครู แต่ไม่เจาะจงเฉพาะเป็นสาขาวิชาการผลิตครูยังมีปัญหาในเรื่องคุณภาพ สาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งเนื่องมาจาก หลักสูตรที่ผลิตครูและ

การจัดการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู ยังไม่สามารถผลิตครูได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ครู และสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งคุณภาพการศึกษาของครูมีผลต่อคุณภาพการศึกษาของเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ วิชัย ต้นศิริ (2539 : 71) ได้กล่าวว่า 'คุณภาพของการศึกษานั้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของครู หากครูมีคุณภาพดี การศึกษาของเยาวชนก็ย่อมดีด้วย'

หลักสูตรฝึกหัดครูระดับก่อนประถมศึกษาในสถาบันราชภัฏ ซึ่งเป็นสถาบันผลิตครูสังกัดสำนักงานสภาพสภานักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถาบันผลิตครูในระดับก่อนประถมศึกษาแห่งแรกของไทย ได้มีการผลิตครูระดับก่อนประถมศึกษาครั้งแรก พ.ศ. 2484 ณ วิทยาลัยครูสวนดุสิต เป็นหลักสูตรผลิตครูอนุบาล หลักสูตร 1 ปี โดยรับเอาแนวคิดแบบอย่างของเฟรเดอริค และมอนเตสซอรีมาปรับใช้ในการอบรมครูอนุบาล และหลักสูตรผลิตครูในระดับนี้ได้มีการพัฒนาปรับปรุงมาโดยตลอด โดยมุ่งคำนึงถึงความสอดคล้องกันระหว่าง การพัฒนาการฝึกหัดครู การพัฒนาการศึกษาโดยทั่วไป และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้โดยพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐเป็นหลักประกอบด้วย (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2531 : 1)

ในปี พ.ศ. 2536 กรมการฝึกหัดครูได้พัฒนาหลักสูตรผลิตครู ในระดับก่อนประถมศึกษาจากหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2530 มาเป็น หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรี กำหนดระยะเวลาเรียน 4 ปี โดยมีจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตรและคำอธิบายรายวิชาคงเดิม แต่โครงสร้างหลักสูตรกำหนดหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรเพิ่มขึ้นจาก 143 หน่วยกิต เป็น 145 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาต่างๆ 3 หมวดวิชา คือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้าน และหมวดวิชาเลือกเสรี (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2536 : 20) หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ได้ประกาศใช้ในวิทยาลัยครู 24 แห่งทั่วประเทศในปีการศึกษา 2536

สำหรับวิทยาลัยครูนั้นในปี พ.ศ. 2538 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 ขึ้นซึ่งในมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 ได้กล่าวไว้ว่า 'ให้วิทยาลัยครูที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 เป็นสถาบันราชภัฏตามพระราชบัญญัตินี้' (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา, 2538 : 1)

จากการดำเนินการใช้หลักสูตรตั้งแต่หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา
โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2530 จนกระทั่งปรับปรุงมาเป็นหลักสูตรวิทยาลัยครู
สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ยังไม่มีการ
ศึกษาถึงการนำหลักสูตรทั้งสองฉบับนี้ไปใช้ว่าได้มีการดำเนินการนำหลักสูตรไปปฏิบัติอย่างไร
พบปัญหาอะไรบ้างสามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตรได้มากน้อยเพียงใด
ซึ่งจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย
ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2536 : 20) มีดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจถึงแนวคิดและความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ ลักษณะ และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
3. มีความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความพร้อมและความ
สามารถของเด็กปฐมวัย
4. มีความสามารถในการประเมินความพร้อมและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
5. มีความสามารถในการผลิตสื่อ และจัดวัสดุอุปกรณ์สำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม
6. เป็นผู้ที่มีความรักในวิชาชีพครู และมีลักษณะเหมาะสมกับการเป็นครูปฐมวัย
7. มีความรู้ความสามารถในการจัดดำเนินการและบริหารโรงเรียนอนุบาล หรือสถาน
พัฒนาเด็กในรูปแบบต่างๆ และสามารถทำงานร่วมกับครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ได้
8. มีพื้นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยพอเพียงที่จะนำไปสู่การศึกษา
ในระดับสูง หรือทำการค้นคว้าวิจัยในงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้

จากจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตรที่ได้กล่าวมา หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา
โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนให้
สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบวิชาชีพครูในระดับก่อนประถมศึกษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคมต่อไปในอนาคต ดังนั้นในการนำ
หลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย
ในสถาบันราชภัฏ จึงควรมีการศึกษาถึงขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะสำเร็จ
ไปได้ด้วยดีไม่ได้ถ้าการนำหลักสูตรไปใช้นั้นไม่มีคุณภาพ และการนำหลักสูตรไปใช้นั้นนับว่าเป็น
ขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาหลักสูตรว่าสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้มากน้อยเพียงใด
มีอะไรบ้างที่บกพร่อง มีปัญหาอะไรที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ดังที่ สงัด อุทรานันท์ (2527 :
41-42) ได้กล่าวว่า

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ หรือไปสู่การเรียน การสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประการ เช่น การจัดทำเอกสารคู่มือการใช้หลักสูตรการเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรการนิเทศและติดตาม ผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

สำหรับการใช้หลักสูตรผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ดีที่สุดก็คือผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้จริงๆ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่และนักเรียน โดยครูมีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้โดยตรง ดังที่ แรมสมร อยู่สถาพร (2531) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการใช้หลักสูตรว่า ครูคือ ผู้ใช้หลักสูตร โดยตรง คณะผู้สร้างหลักสูตรและผู้บริหารควรชี้แจงให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนต่อการ ใช้หลักสูตรให้เข้าใจหน้าที่และบทบาทอย่างถ่องแท้ ครูทุกคนควรจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ที่ตนจะต้องนำมาใช้ นอกจากนี้ครูควรจะได้รับการศึกษาฝึกฝนให้มีความรู้ทางด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน วิธีสอน การวัดและประเมินผลการสอน ตลอดจนความรู้ด้านต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก ที่สอน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมีหลายฝ่ายและหลายระดับซึ่งถ้าได้ ปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ของตน โดยมีการประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ย่อมมีผลต่อ คุณภาพของหลักสูตรนั้นๆ อันจะส่งผลไปถึงคุณภาพของผู้เรียนด้วยในที่สุด

ด้วยเหตุผลของความสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นในฐานะที่สถาบันราชภัฏ เป็นสถาบันผลิตครูในระดับก่อนประถมศึกษา จึงควรคำนึงถึงการนำหลักสูตรไปใช้ในการผลิตครู ระดับก่อนประถมศึกษาว่า มีคุณภาพตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถผลิตครูได้ตรงตาม ความต้องการของผู้ใช้ครู สภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น และตอบสนอง นโยบายการจัดการศึกษาของชาติหรือไม่ และการศึกษากำหนดหลักสูตรไปใช้ตามหลักสูตรผลิตครู ระดับก่อนประถมศึกษาของสถาบันราชภัฏ เป็นส่วนหนึ่งในการตอบสนองนโยบายของการปฏิรูป การฝึกหัดครู ซึ่งมีนโยบายให้มีการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536) รวมทั้งในแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539-2550 ในการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งได้กล่าวว่า "เร่งปรับปรุง หลักสูตรวิชาชีพครูในสถาบันการผลิตครู ให้มีเนื้อหาวิชาชีพครูมากขึ้น เพื่อมุ่งเน้นคุณภาพของผู้ที่ จะออกไปประกอบอาชีพครู" (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2538 : 10)

ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์สังกัดโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัยสถาบันราชภัฏ นครราชสีมา และมีหน้าที่โดยตรงต่อการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชา การศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 จึงสนใจที่จะศึกษาการใช้และปัญหาการใช้หลักสูตรฉบับนี้ ในด้านการจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและ บริการหลักสูตร การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อทราบถึงการปฏิบัติจริงในการใช้หลักสูตรว่ามีการดำเนินการอย่างไร มีปัญหาอย่างไรบ้าง ซึ่งยัง ไม่มีผู้ทำการศึกษาวิจัยมาก่อน ผลของการวิจัยจะเป็นแนวทางในการเสนอแนะเพื่อนำหลักสูตร วิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ไปใช้ในสถาบันราชภัฏ ให้เหมาะสมและมีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้การผลิตครูโปรแกรมวิชาการศึกษา ปฐมวัยในสถาบันราชภัฏเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาสำหรับเด็กในระดับก่อนประถมศึกษาซึ่งเป็นอนาคตของ ประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้และปัญหาการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรม วิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ในสถาบันราชภัฏ ด้านการจัดทำเอกสาร และคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการเรียน การสอนตามหลักสูตร และการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาการใช้และปัญหาการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชา การศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 โดยมีขอบเขต ในการวิจัยดังนี้

1. ประชากร คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิชาเอกการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนสุดท้าย ปีการศึกษา 2540 ในสถาบันราชภัฏ จำนวน 28 แห่ง ที่เปิด สอนตามหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 และมีนักศึกษาวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียน

สุดท้าย ปีการศึกษา 2540

2. การศึกษาการใช้และปัญหาการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ศึกษาจากการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตัวอย่างประชากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรในสถาบันราชภัฏ โดยศึกษาในด้านต่างๆ ดังนี้

- 2.1 การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร
- 2.2 การเตรียมบุคลากร
- 2.3 การบริหารและบริการหลักสูตร
- 2.4 การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร
- 2.5 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ได้จากตัวอย่างประชากรที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาคเรียนสุดท้าย ปีการศึกษา 2540 เป็นข้อมูลที่ดีว่าเป็นตัวแทนของประชากรนักศึกษาที่ผ่านการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2537 - ปีการศึกษา 2540

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรวิทยาลัยครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏ หมายถึง หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ซึ่งปรับปรุงมาจากหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2530 เป็นหลักสูตรสำหรับสอนนักศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ระดับปริญญาตรี (คบ. 4 ปี) ในสถาบันราชภัฏ ซึ่งสภาการฝึกหัดครูได้ประกาศใช้ในปีการศึกษา 2536

การใช้หลักสูตร หมายถึง การนำหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ไปปฏิบัติในด้านการจัดทำ เอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยผู้บริหาร อาจารย์

และนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ

ปัญหาการใช้หลักสูตร หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้การปฏิบัติจริงดำเนินการไปไม่ราบรื่นทั้งของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาในการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ในด้านการจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ในสถาบันราชภัฏ

การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร หมายถึง การจัดทำเอกสารหลักสูตร แผนการสอน และเอกสารประกอบการสอน ของอาจารย์ในการใช้หลักสูตร

การเตรียมบุคลากร หมายถึง การเตรียมความพร้อมให้อาจารย์และนักศึกษา ในการใช้หลักสูตร ตลอดจนการสนับสนุนอาจารย์ในการเพิ่มพูนทักษะความรู้ในสาขาวิชาที่สอน

การบริหารและบริการหลักสูตร หมายถึง การจัดการ ควบคุม ดูแลให้การใช้หลักสูตรของบุคลากรภายในสถาบันในด้านการจัดวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณของบุคลากรภายในสถาบันให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร หมายถึง ประสพการณ์เรียนรู้ที่อาจารย์จัดให้นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และนักศึกษาได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่อาจารย์จัดขึ้น ในด้านโครงสร้างหลักสูตร การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร หมายถึง การให้คำแนะนำอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในสถาบัน ว่าได้ดำเนินการด้วยความถูกต้องและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้ตั้งไว้

ผู้บริหาร หมายถึง คณบดีคณะครุศาสตร์ หรือรองคณบดีฝ่ายวิชาการคณะครุศาสตร์ และหัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ในสถาบันราชภัฏ

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่สอนนักศึกษาวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ในสถาบันราชภัฏ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 เป็นรุ่นที่ 2 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2537 - ปีการศึกษา 2540 ซึ่งผ่านการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรายวิชา 1004802 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป 3 เป็นเวลา 16 สัปดาห์

สถาบันราชภัฏ หมายถึง **วิทยาลัยครู**ที่มีการเปิดสอนโดยใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 และต่อมาได้มีการเรียกชื่อใหม่ตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย และนักศึกษาวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนสุดท้าย ปีการศึกษา 2540 ทั้งหมดในสถาบันราชภัฏ 28 แห่ง

1.2 ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารทั้งหมดจำนวน 56 คน อาจารย์ทั้งหมดจำนวน 81 คน และนักศึกษาจำนวน 246 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) รวมได้ตัวอย่างประชากรจำนวน 383 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้แก่ตัวอย่างประชากร ทางไปรษณีย์ สำหรับการสัมภาษณ์ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม

4.1.1. นำข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามแบบเลือกตอบ มาแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง

4.1.2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบปลายเปิด วิเคราะห์เนื้อหา นำมาสรุปเป็นความเรียงตามอันดับความถี่ของข้อเสนอแนะ

4.2 แบบสัมภาษณ์

4.2.1 นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม มาวิเคราะห์เนื้อหา นำมาสรุปเป็นความเรียงตามอันดับความถี่

5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล และเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการใช้และปัญหาการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ในด้านการจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
2. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารในสถาบันราชภัฏ นำไปปรับปรุงการเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร และการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นข้อมูลให้อาจารย์ในโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ในสถาบันราชภัฏนำไปปรับปรุงการจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร และการดำเนินการสอนตามหลักสูตรให้เหมาะสมและได้ผลดียิ่งขึ้น
4. เป็นข้อมูลให้หน่วยพัฒนาหลักสูตร สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏนำไปพิจารณาปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2536 ในสถาบันราชภัฏ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น